

Universiteit Utrecht

Verborgen geschiedenissen in taal: het Sranantongo

Dr. Margot van den Berg

UU - Taalwetenschap

Ala presi komisi d'a botri

→ [youtube.com/watch?v=QxbyJRwepsQ](https://www.youtube.com/watch?v=QxbyJRwepsQ)

YouTube^{NL}

Zoeken

Wat mag u verwachten

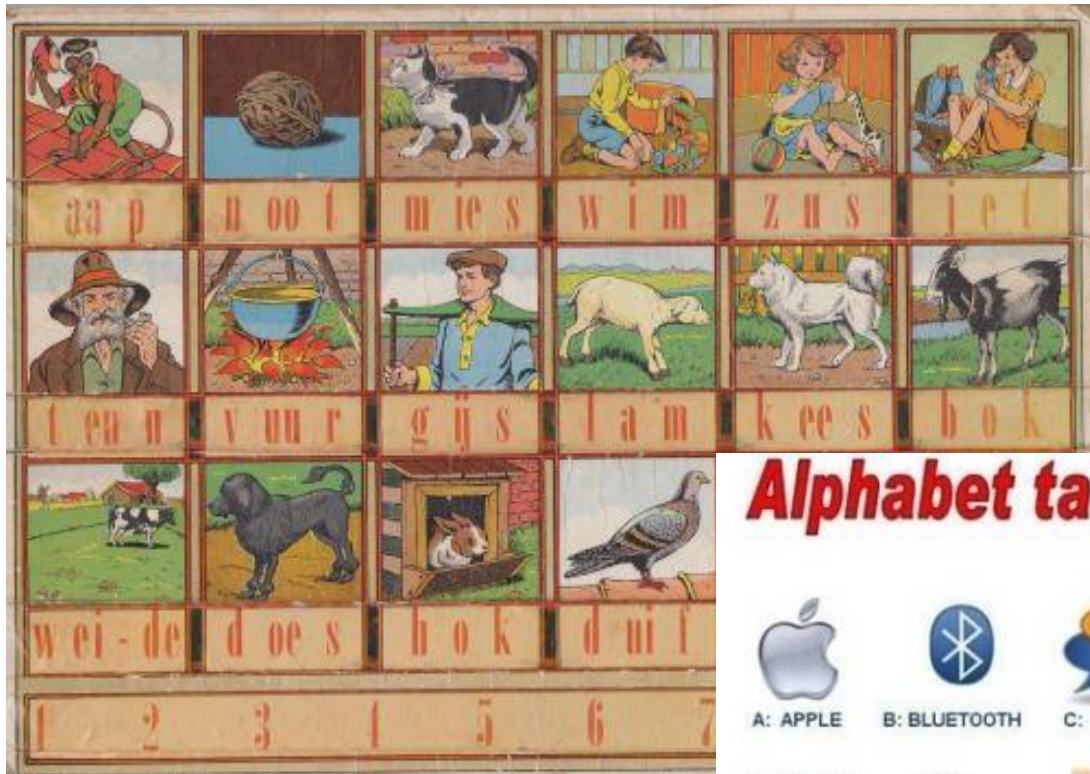
Deel I Verleden

Hoe is het Sranantongo ontstaan?

Deel II Heden

Hoe ontwikkelt het Sranantongo zich in Nederland en in Suriname?

DEEL I

Taal verandert

Klanken

Woorden

Alphabet taught to kids nowadays

Betekenis

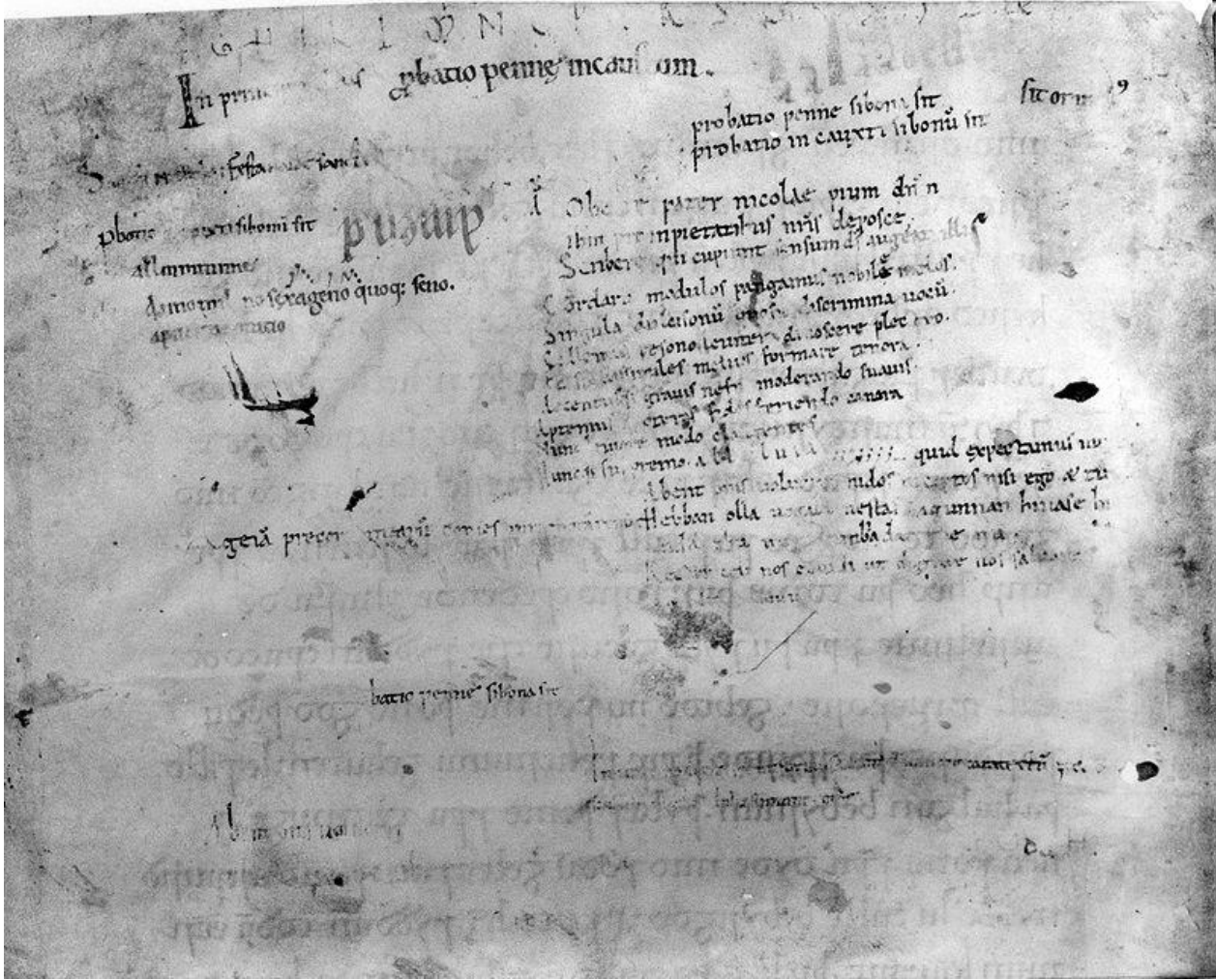
Grammatika

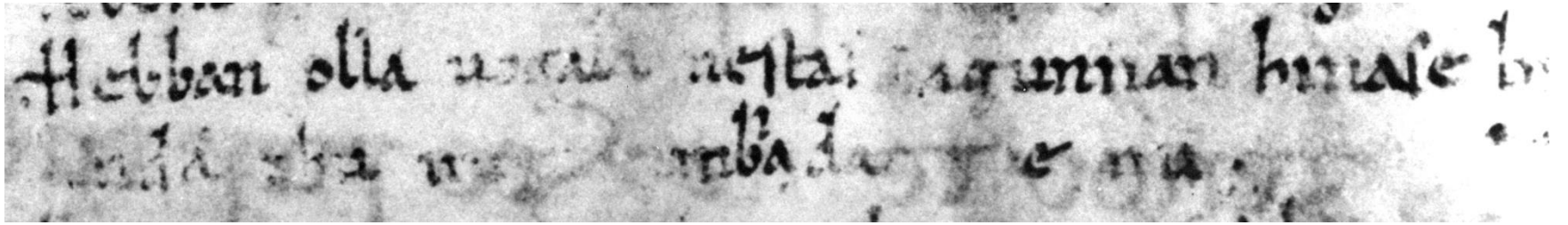
Taalgebruik

Het oudste Nederlands

11e eeuw

Wrsch. West-Vlaams dialect van het Oudnederlands

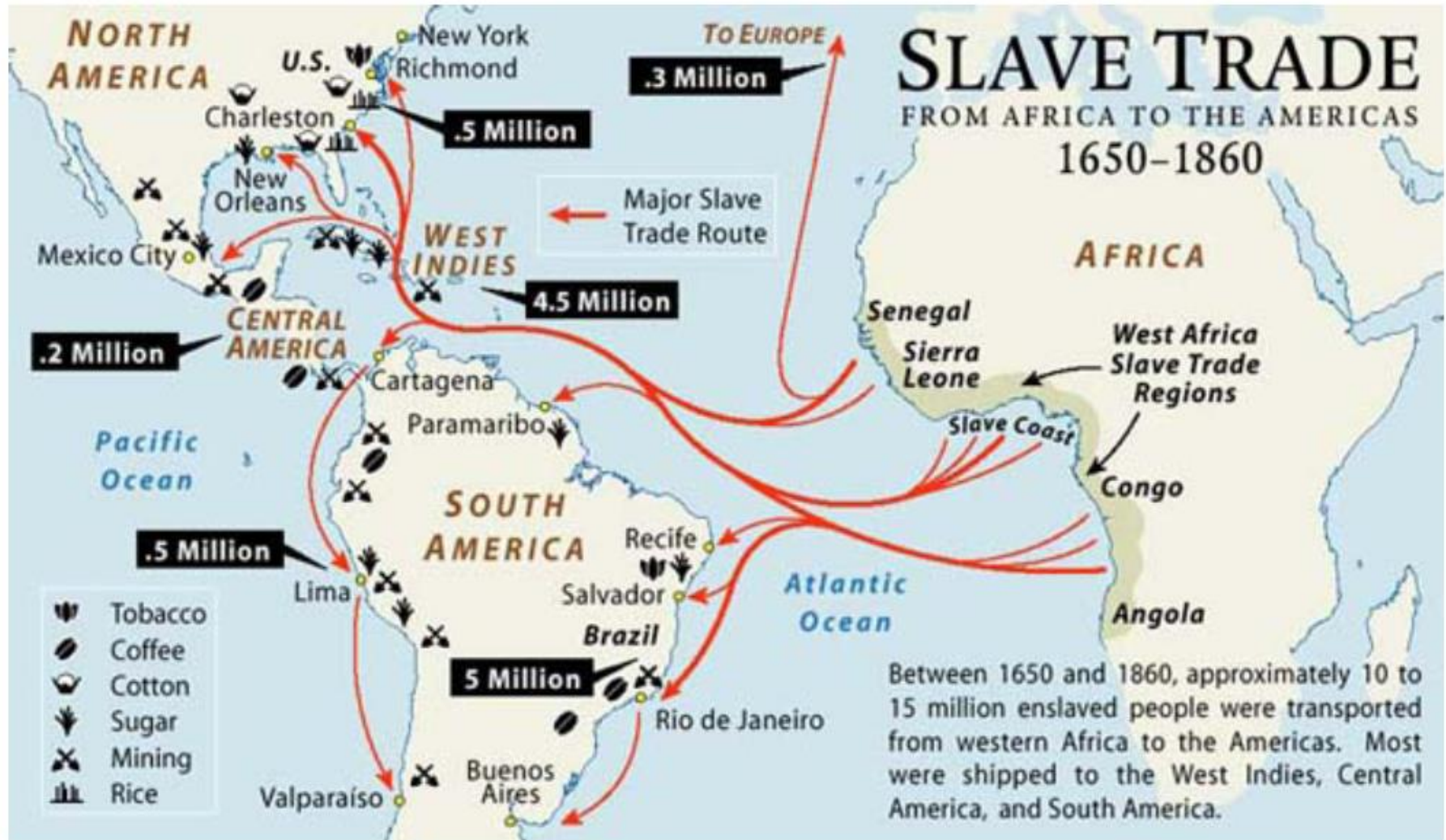

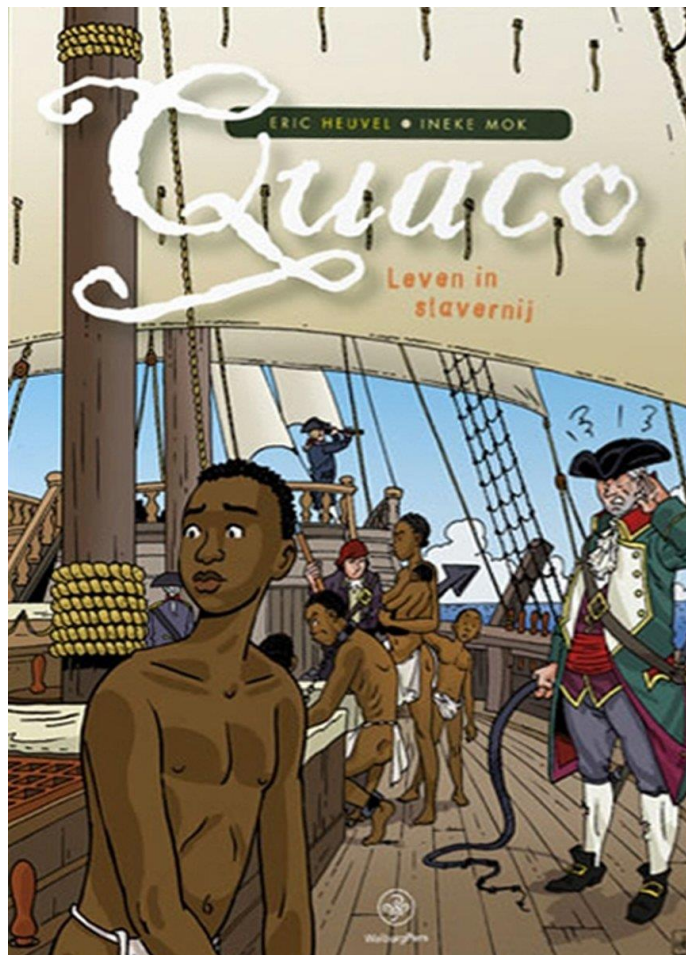

**Hebban olla uogala nestas hagunnan,
hinase hic enda thu**

‘Zijn alle vogels met hun nestje begonnen,
behalve jij en ik?’

Van West Afrika naar Zuid Amerika en het Caraïbisch gebied: [Slave voyages database](#)

Borges, R. (2014) *The Life of Language: dynamics of language contact in Suriname*. Utrecht: LOT
<https://www.lotpublications.nl/the-life-of-language-the-life-of-language-dynamics-of-language-contact-in-suriname>

Suriname

Table 1. Slave imports to Suriname by principle region of embarkation from the Voyages database

	Bight of Benin	Bight of Biafra	Gold Coast	Sierra Leone	West-Central Africa	Windward Coast	unspec.	total imports
1660-1669		1126 40.06%			980 34.86%		705 25.08%	2811 100.00%
1670-1679	816 14.60%	1034 18.50%	758 13.56%		2591 46.35%		391 6.99%	5590 100.00%
1680-1689	3460 33.68%	1125 10.95%	175 1.70%		5095 49.60%		417 4.06%	10272 100.00%
1690-1699	3736 53.33%				3049 43.53%		220 3.14%	7005 100.00%
1700-1709	5201 60.71%		421 4.91%		2111 24.64%		834 9.74%	8567 100.00%
1710-1719	5035 64.34%		174 2.22%		1780 22.74%		837 10.70%	7826 100.00%
1720-1729	4183 40.85%		5008 48.91%		632 6.17%		417 4.07%	10240 100.00%
1730-1739	7009 40.28%		9573 55.01%		544 3.13%	276 1.59%		17402 100.00%
1740-1749	478 2.01%		1839 7.75%		7193 30.31%	5941 25.03%	8281 34.89%	23732 100.00%
1750-1759	752 2.87%		7359 28.04%	204 0.78%	7344 27.98%	9178 34.97%	1408 5.36%	26245 100.00%
1760-1769	690 1.88%		5570 15.18%		15410 41.98%	13434 36.60%	1601 4.36%	36705 100.00%
1770-1779	286 1.07%	45 0.17%	4587 17.10%		8400 31.32%	12849 47.91%	654 2.44%	26821 100.00%
1780-1789			3803 68.37%	296 5.32%	462 8.31%	904 16.25%	97 1.74%	5562 100.00%
1790-1799		212 2.61%	4509 55.59%	982 12.11%	1069 13.18%	597 7.36%	742 9.15%	8111 100.00%
1800-1809	470 2.07%	7056 31.11%	2600 11.46%	1716 7.57%	4813 21.22%	1834 8.09%	4193 18.49%	22682 100.00%
1810-1819		624 61.60%		389 38.40%				1013 100.00%
1820-1829							1192 100.00%	1,192 100.00%
Total	32116 14.48%	11222 5.06%	46376 20.91%	3587 1.62%	61473 27.72%	45,014.778 20.30%	21,991.402 9.92%	221776 100.00%

Table 9: National origins of white Paramaribo inhabitants married between 1687 and 1700

	Men	Women	Total
Netherlands	50	73	123
France	27	10	37
Germany	21	5	26
Sweden	3	1	4
Denmark	2	-	2
England	2	2	4
West India and Brazil	1	4	5
North America (New York)	1	-	1
East India (Batavia)	1	-	1
Total	108	95	203

Source: Van der Linde (1966:58)

Het Sranantongo

Afrikaanse

en

Europese talen

Gbe- en Akantalen (Kwa)

Engels, Nederlands

Kikongo (Bantu)

Portugees

Grammatika

- Zelfstandig naamwoord
- Onderwerp, Object

Vorm

[buku]

Betekenis

“Tenminste 32
aanééngehechte
pagina’s of te koop
in een boekhandel”

Taalgebruik

Pennenvrucht of
informatiedrager

Sranantongo woordvormen vooral uit Europese Talen

200 woorden (Swadesh)

Nr. 27	big	bigi	< ENG big
Nr. 59	flower	bromki	< NL bloemetje
Nr. 32	small	pikin	< Port pequeno
Nr. 93	to eat	nyan	< West Afrika

	English	Portuguese	Dutch	African
Sranan	77.1%	3.7%	18.0%	1.6%
Saramaccan	49.9%	34.9%	10.5%	4.7%

Table 1. Etymological sources of Sranan and Saramaccan basic vocabulary

Bron: Smith, N. (1987) The genesis of the creole languages of Surinam. Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Odo (spreekwoorden)

1) A bun fu ala sama sabi en lutu

‘Het is goed dat iedereen zijn wortels kent.’

2) Te noso e brudu, ay e lon watra

‘Als de neus bloedt, beginnen de ogen te tranen.’

3) A no ala fowru e froyti a srefi

‘Niet alle vogels fluiten hetzelfde.’

4) Asaw bigi, ma stonbokoboko abi en dey

‘De olifant is groot, maar de steenbok heeft zijn dag.’

Asau bigi

<> the elephant is big

<> de olifant is groot

Sranantongo

A pikin

‘hij is klein’

A krosi weti

‘het kledingstuk is wit
(geworden)’

Ewegbe

E sue

‘hij is klein’

Avɔ-a fu

‘het kledingstuk is wit
(geworden)’

RELEXIFICATIE: woordvorm uit de ene taal, grammatika uit een andere

Eten in het Nederlands

- Noemen zoveel mogelijk uitdrukkingen met het werkwoord 'eten'.

Essegbey (2015) SU *nyan 'eten'*

- Mi nyan wan bun krisneti
- Mi nyan mi moni
- A sani nyan ten gi mi
- Mi nyan en
- Efu a dagu beti en dan mi e nyan en
- A son nyan mi fesi

= du 'eten' in de Gbe talen

16 juli 1707, Palmeneribo, Surinamerivier

Uit het Nationaal Archief

Int' gelycke reeds ghaat geroeg gedaan op dese
Plantage, waer op hij Waly, die de galderick gink
en sepe tegen sijn broeder ruyg, ouwe man
Maer op den selven hadde de geachtsoord me man
Dat tot sijn tijt hadde de genoemden een negerin vande
Plantage van Josua Servatijn Tanad, waer op hem
aerghelict sijn de selve negerin te verlaten, en na
meer op de Plantage te brengen, in welken plaete
hem een negerin Dorinda genaemt vande Plantage
Luxemombo waer gegeven, op belofte vande neger
waer van Servatijn gheheet te quiteren,

Wat is *man*? Verbum of Nomen?

Waly: Jou² no man
 lett: jij niet *man*
 bet: ‘Je kunt het niet.’

Mingo: mie man
 lett: ik *man*
 bet: ‘Ik kan (het wel)’.

Ewegbe:

né enyé ɲútsu

If 2SG-be man

‘If you dare.’

Man is hulpwerkwoord in Modern Sranan

a diri k'falek, yu no man bai en. Mi no man.

3S.sub dear really 2S neg be.able buy 3S 1S neg be.able

'It's really expensive, you can't buy it. I can't.'

man expresses ability:

'involving physical enabling conditions internal to the agent or imposed on the agent by forces beyond his or her control (e.g. physical laws, misfortune or accident, injury, poverty etc.'

(Winford 2000: 77)

Modern Sranan: (lichamelijk) vermogen/kunnen

(Migge & Winford 2009)

positief: kan

A tranga srefisrefi. A kan opo wan hondro kilo

3SG be.strong really 3SG can lift one hundred kilo

'He's really strong. He can lift a hundred kilos.'

negatief: man

A frow dati breni. A no man sii yu.

3SG frow that blind 3SG NEG can see 2SG

'That woman is blind. She can't see you.'

Oud Sranan: (geen) koppelwerkwoorden

jou no meester vor mi (CR 1707)

2S NEG master of 1S

‘Jij bent niet mijn meester.’

wi de porisomma

1PL COP arme-mensen (SCH 1783)

‘Wij zijn arme mensen.’

Koppelwerkwoorden **da** en **de** komen soms wel,
soms niet voor in de 18^e eeuw

Man in de 18^e eeuw

- 1707: *Joû no man* (Waly) ... *mie man* (Mingo)
you no man I man
'You can't do it.' 'I can.'
- 1783: *ju sa mann va tjarri datti?* (Schumann)
2S FUT be.able to carry that
'Will you be able to carry that?'
- 1783: *Fom mie, effe joe da wan man!* (Schouten)
hit 1S if 2S be a man
'Hit me, if you are a man!'
- 1790: *You man? Da boy fasi* (Stedman)
you man it.be boy manner
'Are you a man? You behave like a boy.'

Early Sranan:

ju sa mann va tjarri datti?

(Sch 1783: 107)

2S fut be.able to carry that
'Can you carry that?'

**This construction is also found in Aluku, Pamaka en
(down river) Ndyuka: *man AND man fu.***

I man sikiifi a biifi gi mi?

(PM, Migge 2006:42)

2S can write the letter for 1S
'Kun je (echt) de brief voor me schrijven?'

Ma ná wan fu den man di a be kái kon ya

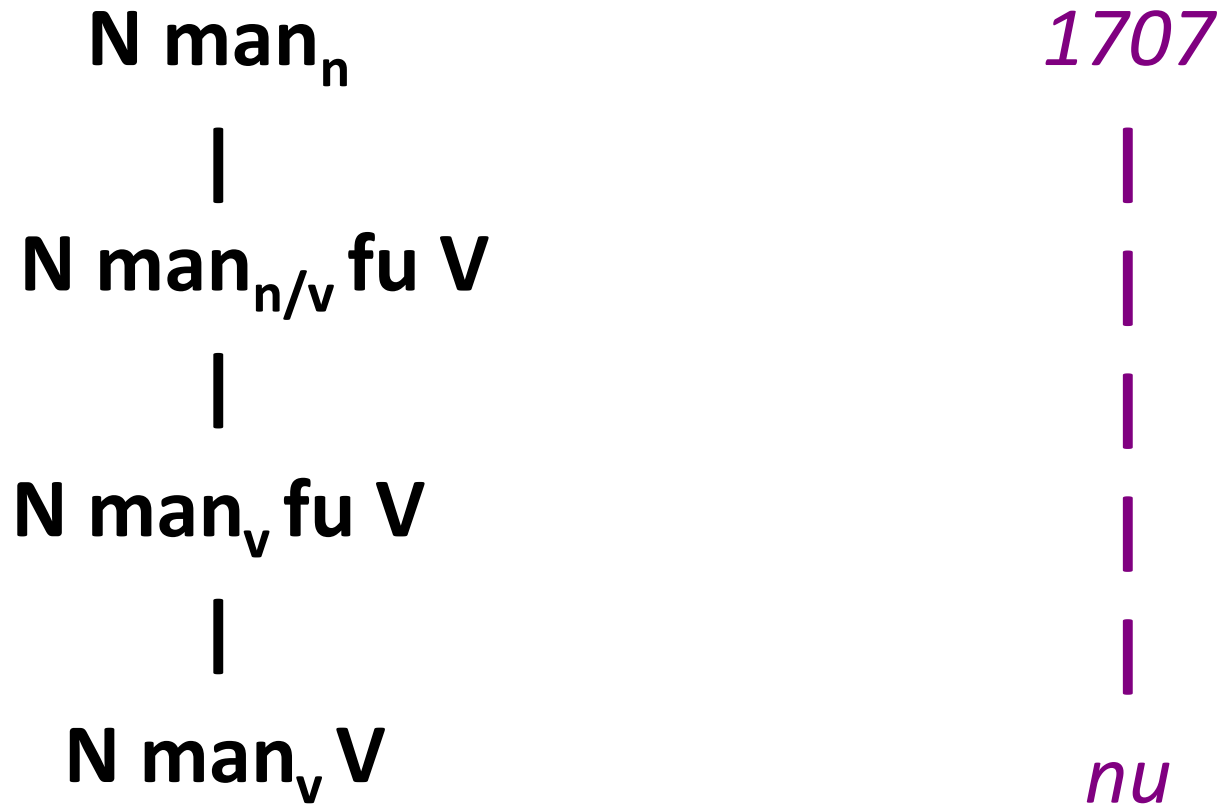
But NEG one of DET.PL man REL 3SG PST call come here

be man fu leisi a sani

(PM, Huttar & Huttar 1994: 517)

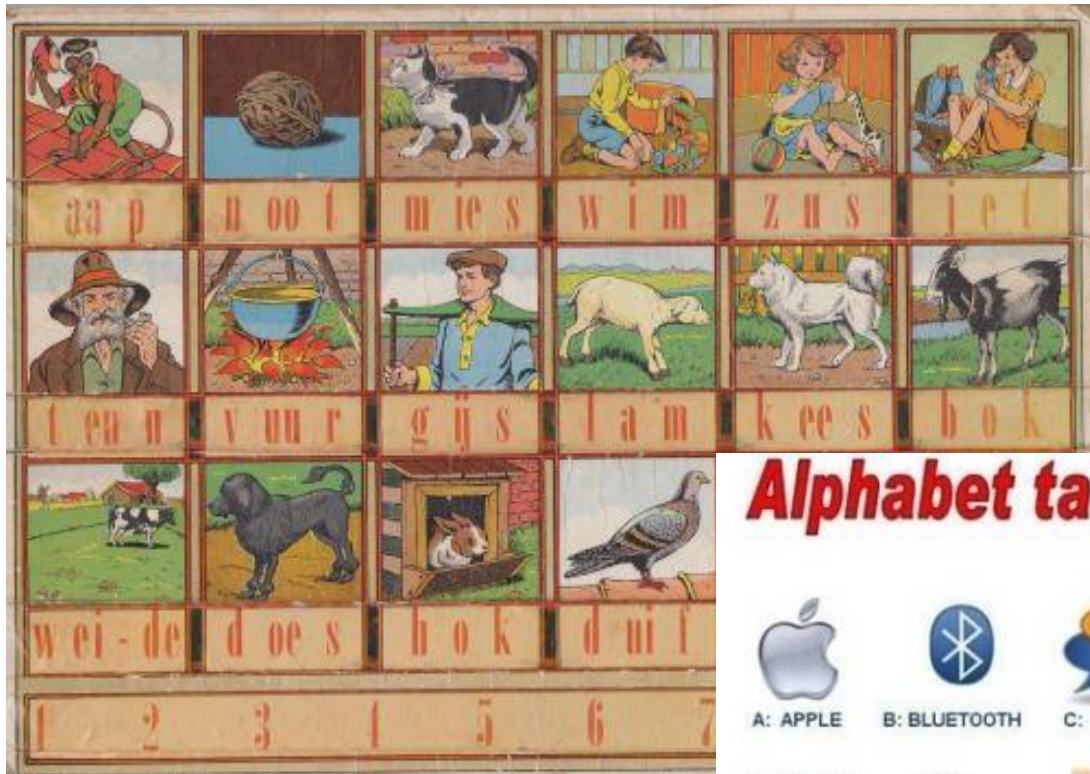
PST can to read DET.SG thing

'But none of the man who he had called here could was able to read it.'

Grammaticalisatie – nieuw & taaleigen

DEEL II

Taal verandert

Klanken

Woorden

Alphabet taught to kids nowadays

Betekenis
Grammatika
Taalgebruik

Sranantongo draagt bij aan het Nederlands

pindakaas, als hedendaagse *pindakaas* in Europa, echter vaster van vorm, niet smeerbaar, maar snijdbaar.

Zie *pinda*²; 'kaas', te rangschikken onder de 'oneigenlijke toepassingen' als onder II in het WNT. Zie verder Van Donselaar (2005). 1783 (Schumann 33 en 137, Duits *Pinda-Käse*, als verduitsing van Surinaams-Nederlands). 1855 (Focke 25, 100, *pienda-kaas*). 1917 (Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië 26, *pienda-kaas*). → (*pindakaas*).

www.etymologiebank.nl

[home](#) [zoeken](#) [werken](#) [werkwijze](#) [medewerkers](#) [partners](#) [disclaimer](#) [colofon](#)

BOBO - (HOGE BESTUURDER)

ETYMOLOGISCHE (STANDAARD)WERKEN

M. Philippa, F. Debrabandere, A. Quak, T. Schoonheim en N. van der Sijs (2003-2009)
Etymologisch Woordenboek van het Nederlands, 4 delen, Amsterdam

bobo zn., 'hoge bestuurder, met name in de sportwereld'

Nnl. *bobo* ˈid. [1978; Coster 1992], *bobo* ˈid. [1992; Dale].

Verkorting van *bondsbons*, samengesteld uit → **bond** en → **bons 2**.

De oorsprong van het woord is niet helemaal duidelijk. Het werd wrsch. in 1978 bedacht door de sportjournalist Joop Niezen, maar het wordt ook wel toegeschreven aan de voetballer Ruud Gullit, die het, verwijzend naar de KNVB-bestuurders, gebruikte tijdens het EK voetbal in München 1988. In dat laatste geval is het woord afkomstig uit Sranantongo *bobo* 'sufferd'. Zeker is dat het vanaf die tijd in brede kring bekend raakte als (soms) geringschattend woord voor hoge bestuurders. De verkorting (< *bondsbons*) en het Surinaamse woord lopen door elkaar. Het is ook mogelijk dat *bobo* voorgesteld als verkorting van *bondsbons*, een latere verklaring is.

Het Surinaamse woord is wrsch., een van de Portugese elementen in het Sranantongo: Portugees *bobo* 'nar, gek, dwaas', in de Braziliaanse variant van het Portugees ook 'domoor' en als bn. 'dom, dwaas, gek'.

Door toepassing van *bobo*'s 'sufferds' op (voetbal)bondsbazen ging het woord 'hoge omes' in het algemeen betekenen.

Lit.: Coster 1992; Donselaar 1989

jongerentaal/straattaal

Ik heb trobbie met dagga

Ik heb mijn school netjes afgemaakt

Zijn taal

Campagne 'Jouw taal is niet zijn taal'.

Over Manpower | Veelgestelde vragen | Contact

Mijn Manpower

Ik zoek werk
Voor werkzoekenden
Voor werkgevers

Doekoe verdienen met bagage tillen op Schiphol

[← Terug naar het overzicht](#)

Vestiging: Manpower	Regio: Noord-Holland	Opleidingsniveau: VMBO, LBO
Vakgebied: Logistiek	Aantal uren per week: 24	Full time/Part time: Parttime
Client: KLM ground services	Salarisindicatie: € 10,09 bruto per uur	Vacaturenummer: V-0004695

Over de functie

Solliciteer direct

- [Vacature opslaan](#)
- [Doorsturen](#)
- [Printen](#)
- [Soortgelijke vacatures](#)

Waarom Manpower?

- Solliciteer nu in 2 minuten
- Binnen 2 werkdagen een reactie op je sollicitatie
- De helft van de geschikte kandidaten gaat binnen 2 weken aan de slag

Waar ga je werken?

[Route informatie en reistijd](#)

Contactgegevens consultant

- [Frisia Ermas](#)
- [088-2828145](#)

Door jou bekeken vacatures

- [Doekoe verdienen met bagage tillen op Schiphol](#)
- [Meer vacatures](#)
- [Alle logistieke vacatures](#)

net die koffers en doekoe verdienen"

and. In die kelder, je weet toch."

Daarna lekker chillen.

middags en 's avonds. Maar 's morgens

die gucci riem. Gucci alles."
:(10.09) en daar komt nog toeslag bij,"
an bij de Burger King. Echt zo chill."

naar Manpower. Die fixen die junta voor

p, broeder."

dan zit je goed. (Zelfs Roffa en Ulka is nu

even duren. Dus je moet niet in aanraking
aar in NL ingeschreven staan

kunnen zijn, maar Schiphol is centraal en

de junta"

[Ik wil hier werken](#)

Veranderingen in het Sranantongo

18^e eeuw

1) A de libi na **inni** va wi **hatti** (Schumann 1783: 75)

2) A de libi na **inni** wi **hatti**

3) A de libi na wi **hatti inni**

‘Hij woont in ons hart’

21ste eeuw

4) A e libi na **ini** wi **hati**

5) A e libi na wi **hati**

6) A e libi **ini** wi **hati**

Theophilus Salomo Schumann, der Arawakken-Apostel
geb. 1719, gest. 1760
gefolgt von einem Arawakken-Gehilfen.
(Näheres s. Staehelin, Die Mission der Brüdergemeine in Suriname
und Berbice, Heft 3.)

Kmoto na a kamra ini!

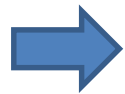
Uitgaan LOC DET kamer IN

Ga de kamer uit!

Sranantongo, Engels en Nederlands

The man is working **on** the farm

De man werkt **op** de boerderij

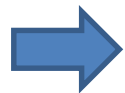

farm/boerderij is **support** (niet Container)

Dan mie dé go loekoe na ienie den Coffi piesi piesi

Dan 1SG ASP gaan kijken LOC in DET.PL koffie stuk.REDUP

‘Dan ga ik de koffiegronden bezoeken.’

Koffiegronden worden gezien als een **container** in Sranantongo, net als in Ewe. Niet als support zoals in Engels of Nederlands.

Pe den buku de?

Tapu 'op, boven' in 20ste eeuws Sranan

A	buku de	na a	tafra tapu
LW	boek zijn.ergens	VZ LW	tafel top

A	buku de	na tapu	fu	a	tafra
LW	boek zijn.ergens	VZ top	van	LW	tafel

A	buku de	(na)	tapu	(a)	tafra
LW	boek zijn.ergens	VZ	top/op	LW	tafel

'Het boek staat op de tafel.'

Welke is het oudst?

- (1) a. The cup is on the table English (Type Ia)
- b. kópu-a le kplɔ̃-a dzí Ewegbe (Type Ib)
cup-DEF be_located table-DEF upper_surface
'The cup is on the table'.
- c. kúruwa nó si epónó nó só Akan (Type II)
cup DEF located_at_base table DEF upper_surface
'The cup is on the table'.
- d. het kopje staat op de tafel Dutch (Type III)
DEF cup stand on DEF table
Lit. 'The cup stands on the table'

Taalontstaan: BLC in Sranantongo

“I propose that although the creole languages adopted the Gbe model for expressing the adverbial phrase of location, they appear to have given it an interpretation of their own. That is to say, they have extended the model to domains which are treated differently in the Gbe languages” (Essegbey 2005)

Prof. James Essegbey, University of Florida

Als gevolg van contact met Nederlands

1) A de libi na inni va wi hatti

A de libi (na) inni wi hatti

~~A de libi na wi hatti inni~~

‘Hij woont in ons hart’

(Schumann 1783: 75)

2) Vaker een positiewerkwoord (‘hangen’, ‘liggen’) in plaats van ‘de na ini/tapu etc.’

Scriptie Kimberly Jansen (2018)

‘Trans-Atlantische Taalverandering. Een onderzoek naar de invloed van het Nederlands op de Basic Locative Construction van het Sranantongo’ (zie <https://studenttheses.library.uu.nl/search.php?language=nl>)

12 mensen: 6 in Su, 6 in NL

Tussen 20 en 30 jaar

HBO opleiding

Interviews

71 plaatjes ‘Waar is X/?’

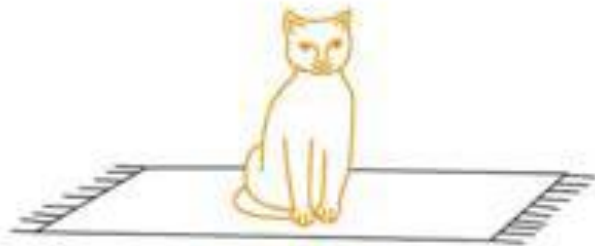
37

38

39

40

Jansen (2018)

In Nederland:

“Bij 38% van de uitingen werd een houdingswerkwoord vanuit het Nederlands naar het Sranantongo vertaald, waarbij de werkwoorden *(e) anga* (hangen), *(e) sidon* (zitten) en *(e) knapu* (staan) werden toegepast. Het gebruik van het laatste werkwoord is opmerkelijk en een waarneming die (op een spreker uit Suriname na die in Nederland heeft gewoond) enkel in Nederland is gedaan. Het gebruik van *(e) knapu* (staan) duidt op de invloed van de Nederlandse taal(omgeving) op het Sranantongo in Nederland en op de mogelijke vorming van een variant van het Sranantongo die enkel in Nederland voorkomt.”
(p. 35)

Jansen (2018)

In Suriname:

“Een andere opmerkelijke waarneming is de invloed die het Sranantongo heeft op het Nederlands van Suriname. Sprekers in Suriname gebruiken in beide talen voornamelijk een copula om de BLC uit te drukken. De grammaticale constructie van het Sranantongo wordt daarbij overgebracht naar het Nederlands. Deze resultaten bevestigen de hypothese dat het Sranantongo in Suriname minder wordt beïnvloedt door het Nederlands en dat de Nederlandse taal(omgeving) een grotere invloed heeft op het Sranantongo in Nederland.” (p. 34-35)

Spelling

- Afstudeeronderzoek Jurand Haveman (2017) “Het geschreven Sranantongo: schrijfpraktijken van de sprekers van het Sranantongo en attitudes van deze sprekers tegenover de orthografie van het Sranantongo”
- Sinds 1986 bestaat er een officieel afgekondigde spelling van de taal, vastgesteld door de overheid (Resolutie van 15 juli 1986 No. 4501)
- Toch wordt deze spelling niet door iedereen gebruikt, omdat de taal en spelling niet wordt onderwezen. Er is veel variatie in spelling.

Zet een kruisje bij hoe vaak u schrijft in het Sranantongo per situatie. (Onder schrijven valt ook sms'en, whatsappen, chatten, facebooken, etc.)

	Nooit	Soms	Gemiddeld	Vaak	Altijd	n.v.t.
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo met mijn vader.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo met mijn moeder.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo met mijn broers en zussen.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo met mijn grootouders van mijn vaders zijde.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo met mijn grootouders van mijn moeders zijde.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo op een boodschappenlijstje.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo op een postkaartje.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo in mijn curriculum vitae (CV).						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantong in sms'jes.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo in e-mails.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo op Facebook.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo op Twitter.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo op een forum.						
Ik schrijf (of schreef) in het Sranantongo in brieven.						

3. Mijn voorkeur gaat uit naar... *

- A djari doti.
- A djarie dotie.
- A dyari doti.

4. Mijn voorkeur gaat uit naar... *

- Kouroe a biri.
- Kowru a biri.
- Kooru a bierie.
- Kooru a biri.

5. Mijn voorkeur gaat uit naar... *

- A doeane moesoe loekoe ieniesee.
- A duane musu luku inisey.
- A doeane moesoe loekoe inisei.
- A doeane moesoe loekoe inisé.
- A duane musu luku inisee.
- A duane musu luku inisei

7. Conclusie

Haveman (2017)

In dit onderzoek is er gekeken naar de schrijfprijktijken van de sprekers van het Sranantongo en de attitudes van deze sprekers tegenover de spelling van het Sranantongo. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat er zowel variatie is in de spelling binnen als tussen sprekers van het Sranantongo. De sprekers van het Sranantongo hebben echter liever geen variatie in de spelling en vinden een standaardspelling belangrijk. Daarbij denken sprekers van het Sranantongo minder in het Sranantongo te schrijven dan ze dat daadwerkelijk doen. Het Sranantongo wordt voornamelijk geschreven in informele sociale domeinen zoals in sms'jes en op Facebook. Ook wordt het Sranantongo meer geschreven tussen vrienden dan tussen familie. Ondanks het feit dat deze taal niet via het onderwijs geleerd wordt, moet dus wel worden geconcludeerd dat het Sranantongo geschreven wordt. Door veel in het Sranantongo te schrijven kan het bewustzijn over geschreven Sranantongo groter worden. Moderne literatuur en evenementen zoals het Sranantongo Dictee kunnen hier aan bijdragen. Dit toont aan dat, ondanks dat het meer een gesproken taal blijft, het Sranantongo daarnaast een vitale geschreven taal is.

Spelling: Dictee!

DEC
1

Sranantongo Dictee 2019

Public · Hosted by SranantongoDictee

✓ Interested ▾

➦ Share ▾

⋮

🕒 Sunday, December 1, 2019 at 3 PM – 7 PM

📍 Vereniging Ons Suriname
Zeeburgerdijk 19 A, 1093 SJ Amsterdam, Netherlands

Show Map

Vragen

- Hoe vitaal is het Sranantongo in Nederland? Hoort u het vaak? Smst of appt u wel eens in het Sranantongo?
- Geeft u het Sranantongo door aan uw kinderen?
- Moet er (meer) onderwijs in het Sranantongo gegeven worden?

**Europa, Afrika, het Caraïbisch gebied en Zuid
Amerika**

een gedeeld verleden

en

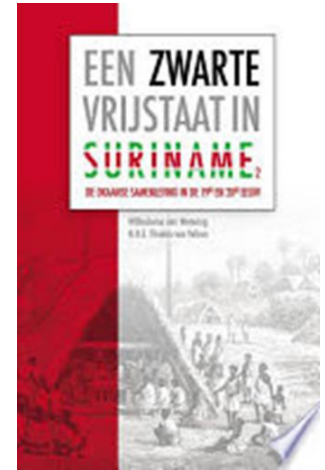
een gemeenschappelijke toekomst

**Onderzoek naar taal en cultuur draagt bij aan
wederzijds begrip en respect**

Verder lezen

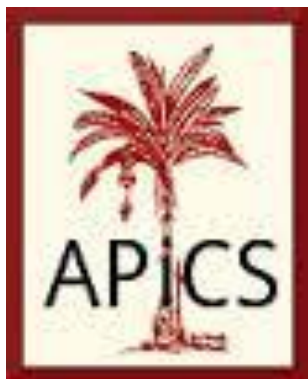

STEMMEN van **AFRIKA**

BUKU - <http://bukubooks.wordpress.com/>

OSO - <http://www.surinamistiek.nl>

<http://apics-online.info>

<http://www.margotvandenbergh.info>

